

FERDEHÁZ

**NEM AZ EMBER, HANEM A TÁJ VAN
A KÖZÉPPONTBAN**

A 100 Szikra Művészeti hét ember és természet esszenciális kapcsolatát keresi a művészet eszközein keresztül. Idén a Paradigma Ariadne is készített egy installációt, amely az Ipolytarnóc környéki tájat használja a kritikai regionalizmus nyújtotta lehetőségek újraértelmezésére.

Szerző: **PARADIGMA ARIADNÉ** Fotó: **SZABÓ ZSOLT (ILUMZPHOTO)**
ÉS PARADIGMA ARIADNÉ

2 in 1: a Ferdeház egyszerre felszabadító játszótér és vitát generáló manifesztáció

A Paradigma Ariadné egy stílusoktól és irányzatoktól független építész stúdió, ahol az építészeti produktum mindig valamilyen módon kontextualizál. Általában ez a kontextualizálás teremti meg azt az extra tartalmat, amely egyedivé teszi stúdióink terveit. Ez időnként látható eredménnyel jár, mert a kontextus esetleg konkrét épített környezet vagy táj, máskor pedig nem, mert a „kontextus” olyan elméleti vagy történeti közeg, amelyekkel kapcsolatban a kontextualizáló hivatkozások nem a fizikai környezetben keresendők.

A Ferdeház mindkét kategóriába beilleszthető, hiszen úgy szembeötlő az állítása és a tájjal való kapcsolata, hogy közben igyekszik utalni és értelmezni is annak elméleti környezetét: a kritikai regionalizmust. Kenneth Frampton 1983-as esszéje, amely a Yale Egyetem építészeti periodikájában, a *Perspecta*-ban jelent meg, élesen állt ki az építészet akkor átható későmodernnel kapcsolatos univerzalitással és az arra adott posztmodern válasszal szemben. A harmadikutas megközelítés pedig egy jel-, szimbólum- és ironia-mentes építészeti meghatározásához vezetett. Frampton maga nevezte ezt a megközelítést az *arriére-garde* pozíciójából fakadó építészetnek, azaz olyanak, amely nem előre tör, hanem megkészt, és ebben a minőségében alternatívát mutató.

A Ferdeház koncepciója a kritikai regionalista értelmezési kerethez egyetlen kérdést szegez: tisztelheti-e egy ház a tájat úgy, hogy domesztikálja azt. Az emberi létezés összefonódott a vízszintes-séggel. Ha egy ház kívülről ferde nek tűnik is, belülről teljesen vagy kisebb-nagyobb lépcsők segítségével vízszintes felületekből áll. Ez az a domesztikáció, amit maguk a

kritikai regionalizmus jegyében született épületek sem tudtak hátrahagyni. A ház esztétikáját és szerkezetét képesek voltak a táj kényszerítő ereje mögé sorolni, de a mindennapi emberi létezés kívánalmait nem.

A Ferdeház tervezése és építése is átítatódott a táj logikájával. A szerkezeti rend felépítésének célja az volt, hogy gátolja a ház lecsúszását. A ferde tájra állítható pontos derékszög meghatározása értékesebb képesség volt az építés hat napja alatt, mint a vízszintes meghatározása. Az épület minden elemének logikája a tájból és annak lejtéséből következett.

A Ferdeház ferdesége naiv érzékenységgel teremt kapcsolatot a tájjal, miközben belépéskor mosolyfakasztó élvezetet ad a látogatók számára, amely a tájat végletekig komolyan vevő burkolt ironiából is fakadhat. Ha valami pedig élesen távol állt Frampton marxista, ellenálló tájértelmezésétől, az az ironia. A Ferdeház így tehát egyszerre tud gyermekek felszabadító játszótere, valamint az 1983-as *Perspecta*-publikáció vitát generáló manifesztációja lenni.

A Paradigma Ariadnéban azt gondoljuk, hogy az utóbbi megközelítés záloga a nem mindennapi élményeket nyújtó építészetnek.

(A 100 Szikra Alkotóhéttel 2019-ben és 2020-ban is a Nemzetközi Visegrádi Alap támogatásával valósulhatott meg Ipolytárnócon, határokon átívelő együttműködésként, szlovák és magyar építészek és képzőművészek részvételével. Alkotótársak: Woven (SK), Balázs Péter és a Vizuális Művészeti Intézet (Eger) természetművészet specializáció tanárai, diákjai, Szigeti G. Csongor és a Vizuális Művészeti Intézet (Eger) grafika szakos hallgatói.)